

Jamen det rare samfund er vel først og fremmest et sted, hvor mennesker har så meget overskud, at de orker at have en ægte interesse for andre. Hvor de orker at leve med i og sammen med andre og andres værdinormer, hvor man ikke behøver andre mennesker bare til at fremhæve sig selv på baggrund af, men hvor man har tilstrækkeligt overskud til også at kunne suge til sig og være åben.

Det er det åbne, fremadrettede samfund, CD efterlyser sat på den politiske dagsorden. Det er klart, at det er utrolig svært at håndtere politisk, fordi vi stadig væk, også under debatten i dag, opererer, som vi gjorde i tiden, der svarer til, at vi levede i industrisamfundet. Der var det masseproduktionen, der gjaldt. I dag er det den mere individuelle.

Men det samme hører man jo i debatten her. Vi bruger stadig væk massebetegnelserne de arbejdsløse, pensionisterne, børnefamilierne, indvandrerne. Fru Pia Kjærsgaard var faktisk lige inde på, at vi selvfølgelig bør tage os selv i det og sige: Jamen indvandrere er altså både den svenske hjertekirurg og den tyrkiske bjergbonde.

Men måske er det derfor, vi ikke når folk. Når det går rigtig højt til i en valgkamp, taler vi om de stærke og de svage. Vi vil alle sammen gøre noget for de svage, og vi udnævner så eksempelvis de ældre til at være de svage. Jeg tror, vi alle sammen kender en 73-årig, der har lagt eget tag på sit hus for nylig, og masser af ældre mennesker siger, at de har sådan set aldrig haft det så godt, som de har det nu.

Men vi opererer med disse massebetegnelser, masseproduktion og massebegreber og har derved tabt individet undervejs. Derfor er det måske, at så mange godt nok er sponsorer til det her samfund via skatterne, men at de ikke rigtig er en del af det.

Og så har vi altså et fælles problem. For det er ikke regeringens skyld, det er heller ikke oppositionens skyld, men det er nogle af de ting, der gør, at flere og flere mennesker på tværs af alle de her massebetegnelser føler, at de ikke har overskud nok til ægte at interessere sig for andre. Jo mere presset man er, jo mere lukker man sig sammen, klarer dagen og vejen. Og flere og flere mennesker føler, at de ikke har tilstrækkelig styr på deres egen dagligdag, og at det er udefra kommende ting, der styrer dem. Det kan være togtider eller forsinkede tog. Det kan være bilkøer, det kan være arbejdstider, det kan være daginstitutionernes åbningstider, der

gør, at de er ufri og ikke kan få indflydelse på den dagligdag, de har.

Jo flere, der føler det, jo mere tror jeg, at vi risikerer mennesker, der ikke har overskud til at gå ind i et åbent samfund med alle de forpligtelser og glæder, det giver. Og så har vi altså et fælles problem.

Når jeg nævner det, er det navnlig, fordi jeg synes, at dette folketingsår jo i hvert fald har været præget, jeg var lige ved at sige som sædvanlig, af de to store emner, der hedder Danmarks forhold i Europa: Hvad skal vores rolle være, hvilken rolle skal vi spille, hvor meget eller hvor lidt skal vi spille sammen med de andre lande? Og det andet er som sædvanlig flygtninge- og indvandrerproblemerne: Hvor meget integration, hvordan skal vi håndtere osv., osv.? I begge tilfælde er det udtryk for præcis det samme: Har vi overskud til at møde andre synspunkter, at lade andre deltage, eller skal vi lukke os sammen, fordi vi er presset?

Af og til kan jeg komme til at tænke på, hvor mange svage jeg kender. Og jeg synes tit, det går op for én, at hvis man kigger raden rundt på sin bekendtskabskreds, så har det svage ikke nødvendigvis noget med alder at gøre. Det har heller ikke noget med indkomst at gøre. Det har noget at gøre med psykisk og menneskeligt overskud, fordi også folk, der netop lever i den travle tilværelse på arbejdsmarkedet, i stigende grad føler, at de ikke kan følge med.

Jeg kan godt forstå, at ældre, der måbende ser på deres børnebørn og den nye teknologi, føler, at de er sat udenfor. Men problemet er altså, at hvis alt for mange efterhånden føler, at de er sat udenfor, så tror jeg nemlig, at det bliver en helt anden diskussion, vi får om, hvilket samfund vi skal have.

Vi har været så vant til, at når man organiserer mennesker, så er det klart, at materielle goder er vigtigt. Det er det også. Der skal være rammer, der skal være regler. Det har vi været fabelagtig dygtige til. Men der er også det menneskelige aspekt, som jeg tror vi ikke har fået med. Og det er måske netop treenigheden af det materielle, det regelorienterede og så det menneskelige, der skal til. Det er det, der giver livskvaliteten. Og balancen mellem det er ikke god nok i Danmark, derfor får vi de reaktioner hos mennesker, der siger: Nej, lad bare de andre køre, vi skal ikke.

Jeg er da alvorligt bange for, at mange folk vil sige: Jamen det er da udmærket med et B-medlemskab af EU, det er da rigeligt til os.